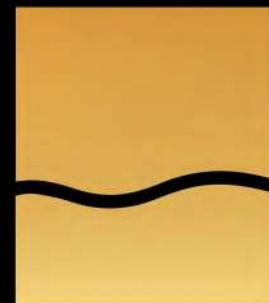
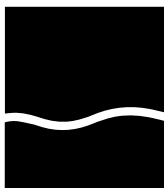

НІМЦІ ПРИЧОРНОМОР'Я
SCHWARZMEERDEUTSCHE
BLACK SEA GERMANS

schwarzmeerdeutsche.in.ua

Virtuelles Museum der Schwarzmeerdeutschen

Фінансується
Європейським Союзом

Віртуальний музей німців
Причорномор'я підтримує
Європейський Союз
за програмою Дім Європи

УДК 341.43(=112.2:477)-029:821

ISBN 0000

Над виданням працювали: Володимир Лейсле, Ангеліна Шардт, Тетяна Загоровець, Галина Букша, Світлана Цех, Олена Невестюк, Дмитро Колосов, Тетяна Мельник, Герман Крігер, Юрій Рябоконь, Віра Солодова, Ельвіра Плесська, Олександр Гросс

Альбом «Німці Причорномор’я» створений на основі матеріалів експедицій 2025 року до колишніх німецьких поселень півдня України. Видання містить фото пам’яток матеріальної та духовної спадщини німців Причорномор’я, які висвітлюють етнічну історію регіону та роблять її доступною широкому загалу.

Надруковано в межах проекту «Віртуальний музей німців Причорномор’я» за підтримки Європейського Союзу за програмою Дім Європи.

© Фото: Дмитро Колосов, 2025

© Фото: Герман Крігер, 2025

© Рада німців України, 2025

© Благодійний Фонд «Товариство Розвитку», 2025

НІМЦІ ПРИЧОРНОМОР’Я

за матеріалами експедицій колишніми німецькими поселеннями півдня України

SCHWARZMEERDEUTSCHE

nach Materialien der Expeditionen in ehemalige deutsche Siedlungen im Süden der Ukraine

BLACK SEA GERMANS

Based on Materials from Expeditions to Former German Settlements in Southern Ukraine

НІМЦІ В УКРАЇНІ

Серед багатьох жителів України є і ті, хто належить до національних меншин. Одні з них, це німці. Але чому тут живуть німці? Щоб дати відповідь на це питання - звернемося до історії.

Історичні зв'язки України та Німеччини сягають своїм корінням в глибину історії. З часів Київської Русі були відомі торговельні та культурні контакти, династичні зв'язки і військові союзи.

Протягом століть князі та дворяни запрошували для розвитку своїх володінь німецьких архітекторів, будівельників, військових, медиків, ремісників. У містах з'являлися перші німецькі вулиці і церковні громади.

У 18 столітті частина українських земель була розділена між Габсбурзькою монархією та Російською імперією. Для економічного освоєння земель запрошувалися колоністи з Європи, в тому числі і німці. А вже з 1803 року почалося активне переселення.

Всюди, особливо в Причорномор'ї, створювалися компактні поселення на неосвоєних для хліборобства землях - «колонії». Німецькі колоністи розвивали: хліборобство, тваринництво, конярство, вівчарство, виноградарство, вирощували овочі та фрукти, картоплю, ліс та ін.

На Волині німці корчували ліс, осушували болота, займалися заготівлею лісу. Вони були орендарями на приватних землях і не отримували державної допомоги.

До початку Першої світової війни в Україні було створено понад 1880 населених пунктів з переважно німецьким населенням.

У роки Першої світової війни царський уряд заборонив вживання німецької мови, інтернував німецьких підданих і депортував понад 150.000 волинських німців, землі яких були секвестровані. Німецькі села були перейменовані.

Падіння самодержавства було сприйнято німецьким населенням як акт звільнення від режиму, який відвів їм роль ізгоїв. Німці взяли активну участь у створенні Української Народної Республіки.

Німецькі колоністи в більшості своїй не сприйняли радянську владу. Це обернулося еміграцією в Європу, Канаду і США. Всі ті, що залишилися в країні, зазнавали розкуркулення, депортацій та репресій аж до початку Другої світової війни.

У роки Другої світової війни понад 160.000 німців України було депортовано в Сибір та Середню Азію. Кожен третій з них помер від голоду, хвороб і непосильної роботи під час депортації, в робочих колонах НКВС та спецпоселеннях. Чоловіків у віці від 16 до 60 і жінок від 17 до 55 мобілізували в трудармію.

Понад 300.000 українських німців, які потрапили під окупацію, при відступі німецьких військ у 1943-1944 роках були переселені на територію Польщі та Німеччини. Після закінчення війни більш ніж 210.000 з них були репатрійовані в СРСР. Але додому вони не потрапили, їх відправили у табори та спецпоселення НКВС в Казахстан, Таджикистан, на Урал і північ Росії.

Режим спецпоселення був скасований в 1955 році, без права повернення в рідні місця. Адміністративна заборона на повернення в Україну була знята для німців тільки 9 січня 1974 року. До 1991 року в Україні проживало понад 38.000 німців, що становить менше 5% від їх довоєнної кількості.

За Всеукраїнським переписом населення 2001 року, в Україні проживає понад 33.000 німців. Найбільш численні групи німців проживають в Донецькій, Дніпропетровській, Закарпатській і Одеській областях та АР Крим.

Сьогодні в Україні працює понад 100 громадських організацій німців, які об'єднані в Раду німців України.

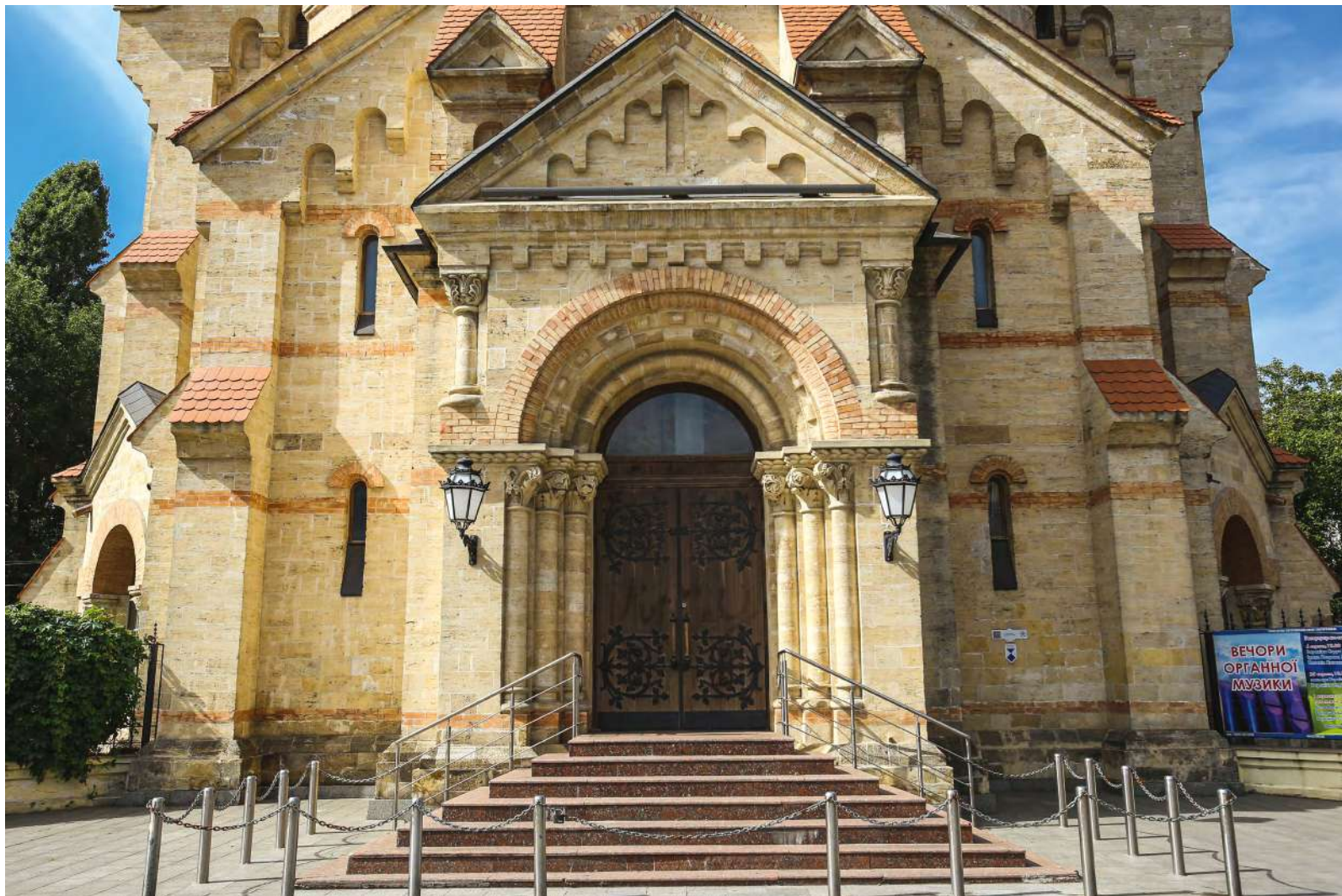
У понад 50 населених пунктах працюють німецькі центри зустрічей, де вивчається німецька мова та історія, працюють гуртки декоративно-прикладного мистецтва, театру, народних танців і співу. Особливо розвинені програми підтримки літніх людей та молоді.

Лютеранський кафедральний собор Святого Павла
Одеса
Фото: © Герман Крігер

Lutherische Kathedalkirche St. Paul
Odesa
Foto: © Herman Krieger

Lutheran St. Paul's Cathedral
Odesa
Photo: © Herman Krieger

DEUTSCHE IN DER UKRAINE

Unter den vielen Bewohnern der Ukraine gibt es auch einige, die zu nationalen Minderheiten gehören. Eine dieser Minderheiten sind die Deutschen. Aber warum leben in der Ukraine ethnische Deutsche? Um diese Frage zu beantworten, müssen wir uns mit der Geschichte befassen.

Die historischen Verbindungen zwischen der Ukraine und Deutschland reichen lange zurück. Seit der Zeit der Kyjiwer Rus gab es Handelsbeziehungen, kulturelle Kontakte, dynastische Verbindungen und militärische Allianzen.

Fürsten und Adlige luden über Jahrhunderte hinweg deutsche Architekten, Baumeister, Militärs, Ärzte und Handwerker ein, um ihre Güter weiterzuentwickeln. In den Städten entstanden die ersten deutschen Straßen und Kirchengemeinden.

Im 18. Jahrhundert wurden Teile des ukrainischen Territoriums zwischen der Habsburgermonarchie und dem Russischen Reich aufgeteilt. Für die wirtschaftliche Entwicklung des Landes wurden Siedler aus Europa eingeladen, darunter auch Deutsche. Bereits 1803 begannen aktive Umsiedlungen.

Vielerorts, vor allem am Schwarzen Meer, entstanden auf landwirtschaftlich nicht erschlossenen Gebieten kompakte Siedlungen, sogenannte Kolonien. Die deutschen Siedler entwickelten unter anderem den Ackerbau, die Vieh-, Pferde- und Schafzucht, den Weinbau, den Anbau von Obst, Gemüse und Kartoffeln sowie die Forstwirtschaft.

In Wolhynien rodeten die Deutschen Wälder, entwässerten Sümpfe und bauten Holz ab. Sie pachteten private Ländereien und erhielten keinerlei staatliche Unterstützung.

Bis zu Beginn des Ersten Weltkriegs entstanden in der Ukraine 1880 Siedlungen mit überwiegend deutscher Bevölkerung.

Während des Ersten Weltkriegs verbot die zaristische Regierung den Gebrauch der deutschen Sprache, internierte deutsche Untertanen und deportierte mehr als 150.000 Wolhyniendeutsche, deren Land beschlagnahmt wurde. Die deutschen Dörfer wurden umbenannt.

Der Sturz der Autokratie wurde von der deutschen Bevölkerung als Akt der Befreiung von dem Regime empfunden, das ihnen die Rolle von Ausgestoßenen zugewiesen hatte. Die Deutschen beteiligten sich aktiv an der Schaffung der Ukrainischen Volksrepublik.

Die Mehrheit der deutschen Siedler akzeptierte die sowjetische Macht nicht. Dies führte zu einer Welle von Auswanderungen nach Europa, Kanada und in die USA. Diejenigen, die im Land blieben, wurden bis zum Ausbruch des Zweiten Weltkriegs enteignet, deportiert und unterdrückt.

Während des Zweiten Weltkriegs wurden über 160.000 Deutsche der Ukraine nach Sibirien und Zentralasien deportiert. Ein Drittel von ihnen starb während der Deportation, in den Arbeitskolonnen des NKWD oder in Sondersiedlungen an Hunger, Krankheit oder Überlastung. Männer im Alter von 16 bis 60 Jahren und Frauen im Alter von 17 bis 55 Jahren wurden für die Arbeitsarmee („Trudarmee“) mobilisiert.

Mehr als 300.000 Deutsche der Ukraine, die unter Besatzung gefallen waren, wurden während des Rückzugs der deutschen Truppen in den Jahren 1943-1944 auf das Hoheitsgebiet Polens und Deutschlands umgesiedelt. Nach Kriegsende wurden mehr als 210.000 von ihnen in die UdSSR repatriert. Aber sie kamen nicht nach Hause zurück, sondern wurden in die Lager und Sondersiedlungen des NKWD nach Kasachstan, Tadschikistan, in den Ural und nach Nordrussland gebracht.

Das Regime der Sondersiedlungen wurde 1955 abgeschafft, allerdings ohne das Recht, in die Heimatorte zurückzukehren. Das administrative Rückkehrverbot in die Ukraine wurde für die Deutschen erst am 9. Januar 1974 aufgehoben. Bis 1991 lebten mehr als 38.000 Deutsche in der Ukraine, was weniger als 5% ihrer Vorkriegsbevölkerung entspricht.

Nach Angaben der gesamtukrainischen Volkszählung von 2001 leben mehr als 33.000 ethnische Deutsche in der Ukraine. Die größten deutschen Bevölkerungsgruppen leben in den Gebieten Donezk, Dnipropetrowsk, Transkarpatien, Odesa sowie auf der Krim.

Heute gibt es in der Ukraine mehr als 100 gesellschaftliche Organisationen der deutschen Minderheit, die im „Rat der Deutschen der Ukraine“ vereint sind.

In mehr als 50 Orten gibt es deutsche Begegnungsstätten, in denen deutsche Sprache und Geschichte unterrichtet werden. Dort gibt es auch Kurse für dekorative Kunst, Theater, Volkstänze und Gesangsgruppen, außerdem speziell entwickelte Unterstützungsprogramme für ältere Menschen und Jugendliche.

Будинок Фальц-Фейнів
Одеса
Фото: © Герман Крієр

Haus Falz-Fein
Odesa
Foto: © Herman Krieger

House of the Falz-Fein Family
Odesa
Photo: © Herman Krieger

Дача Ю. Лемме
Одеса
Фото: © Дмитро Колосов

Sommerhaus von J. Lemme
Odesa
Foto: © Dmytro Kolosov

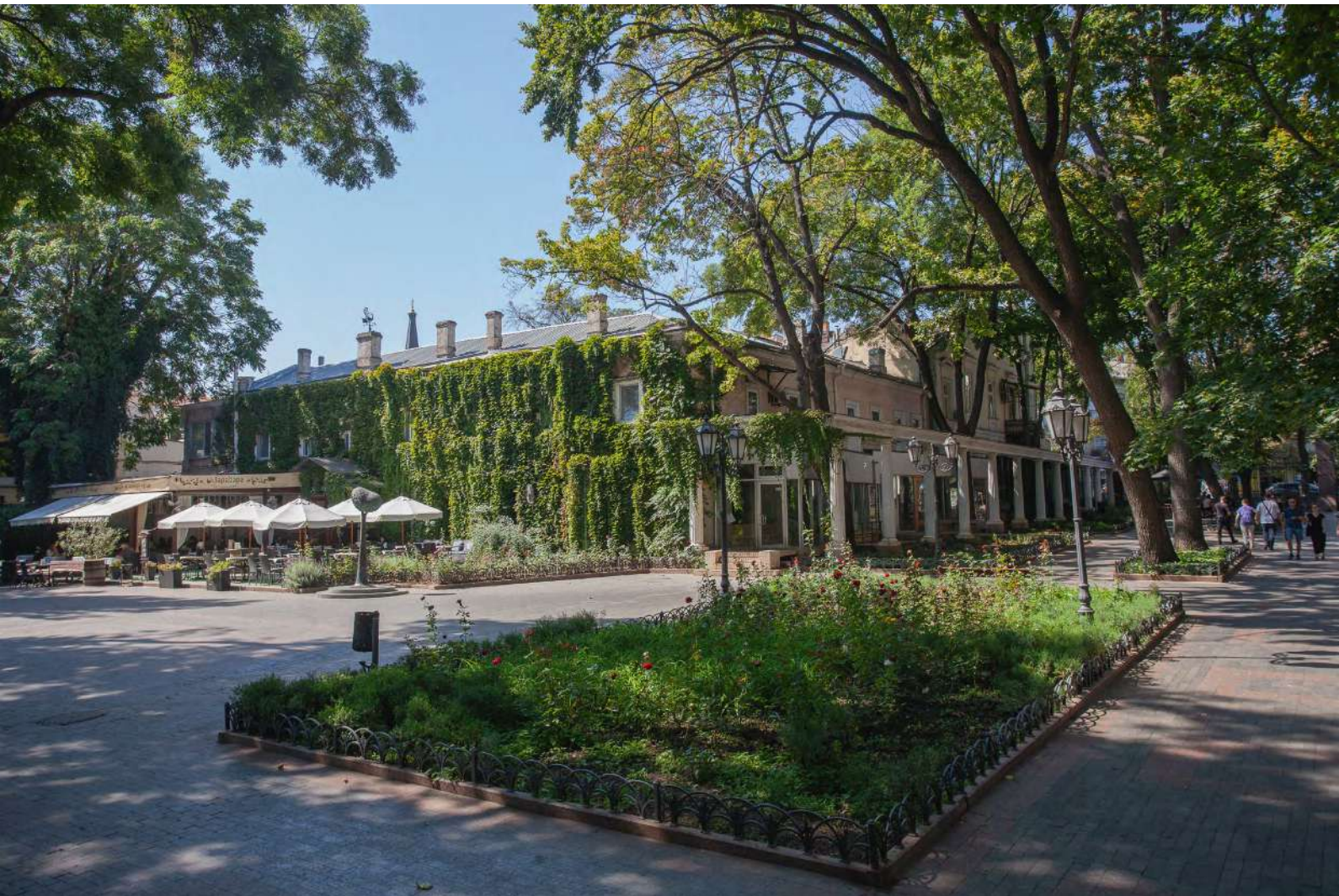
Summer Residence of J. Lemme
Odesa
Photo: © Dmytro Kolosov

Завод шампанських вин
Одеса
Фото: © Дмитро Колосов

Champagnerfabrik
Odesa
Foto: © Dmytro Kolosov

Champagne Factory
Odesa
Photo: © Dmytro Kolosov

Міський сад
Одеса
Фото: © Дмитро Колосов

Stadtgarten
Odesa
Foto: © Dmytro Kolosov

City Garden
Odesa
Photo: © Dmytro Kolosov

GERMANS IN UKRAINE

Among the many people who live in Ukraine are representatives of national minorities. One of them is German. But why do ethnic Germans live here? To answer this question, we must turn to history.

The historical ties between Ukraine and Germany go back deep into the past. Since the time of Kyivan Rus, there have been trade relations, cultural contacts, dynastic connections, and military alliances.

For centuries, princes and nobles invited German architects, builders, military specialists, physicians, and craftsmen to help develop their lands. The first German streets and church communities appeared in Ukrainian cities.

In the 18th century, parts of Ukrainian territory were divided between the Habsburg Monarchy and the Russian Empire. To promote economic development, settlers from Europe were invited — including Germans. Active resettlement began as early as 1803.

Across the country — especially in the Black Sea region — compact settlements were established on previously uncultivated agricultural lands. These settlements were known as “colonies.”

German colonists developed agriculture, livestock breeding, horse and sheep farming, viticulture, fruit and vegetable cultivation, potato farming, and forestry.

In Volhynia, Germans cleared forests, drained swamps, and engaged in timber production. They leased private lands and received no state support. By the beginning of the First World War, more than 1,880 settlements with predominantly German populations had been established in Ukraine.

During the First World War, the tsarist government banned the use of the German language, interned German subjects, and deported more than 150,000 Volhynian Germans, whose lands were confiscated. German villages were renamed.

The fall of the autocracy was perceived by the German population as liberation from a regime that had cast them as outcasts. Germans took an active part in the creation of the Ukrainian People’s Republic.

Most German colonists did not accept Soviet rule. This led to waves of emigration to Europe, Canada, and the United States. Those who remained in the country faced dispossession, deportations, and repression up until the outbreak of the Second World War.

During the Second World War, more than 160,000 Germans of Ukraine were deported to Siberia and Central Asia. One in three died from hunger, disease, or exhaustion during deportation, in NKVD labor columns, or in special settlements.

Men aged 16 to 60 and women aged 17 to 55 were mobilized into the so-called “labor army” (Trudarmee).

More than 300,000 Ukrainian Germans who had lived under occupation were resettled to Poland and Germany during the retreat of German troops in 1943–1944. After the war, more than 210,000 of them were repatriated to the USSR. However, they were not allowed to return home. Instead, they were sent to NKVD camps and special settlements in Kazakhstan, Tajikistan, the Urals, and northern Russia.

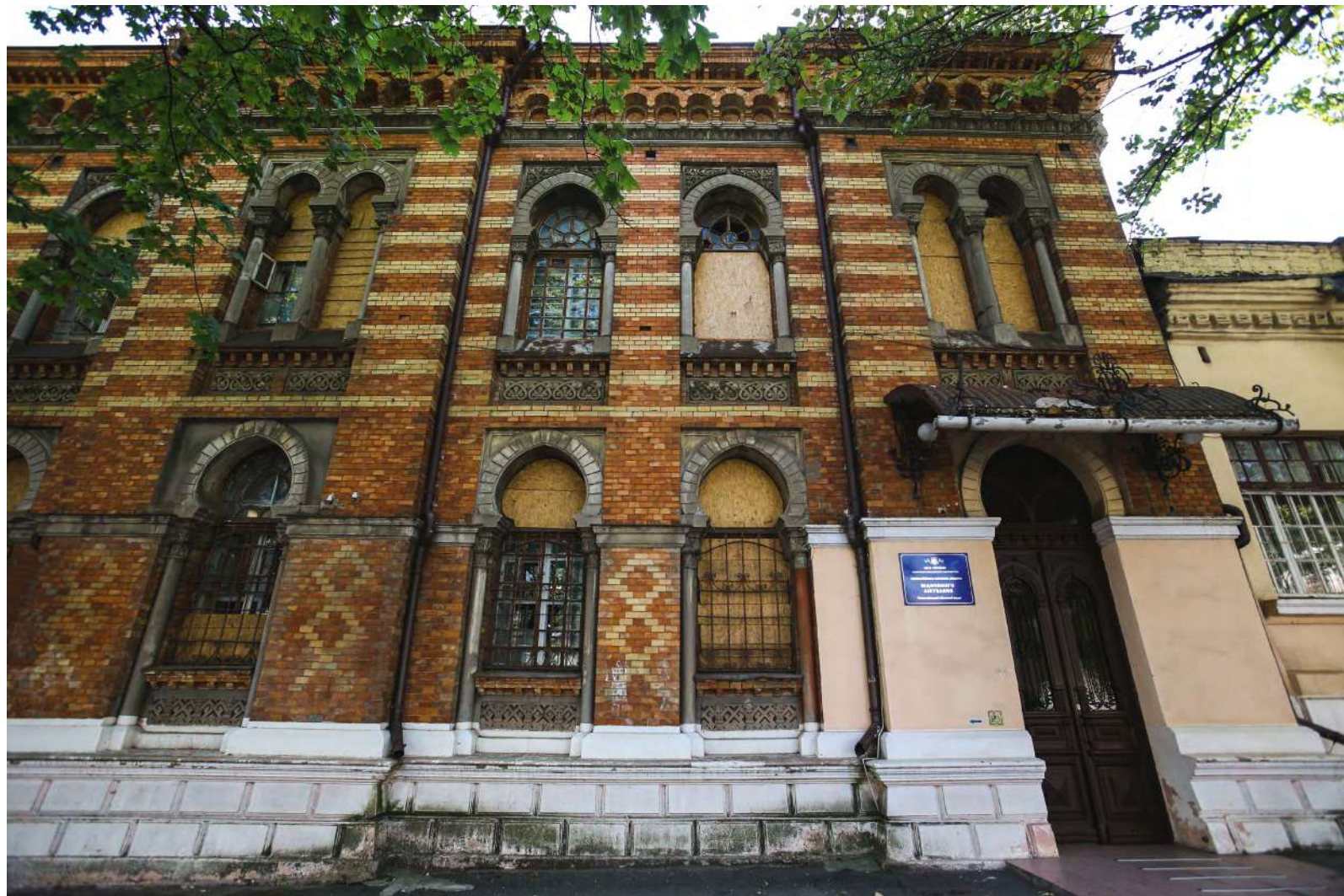
The special settlement regime was abolished in 1955 — but without the right to return to their native places. The administrative ban on returning to Ukraine was lifted for Germans only on January 9, 1974. By 1991, more than 38,000 Germans lived in Ukraine — less than five percent of their pre-war population.

According to the 2001 All-Ukrainian Population Census, more than 33,000 ethnic Germans live in Ukraine. The largest communities are found in the Donetsk, Dnipropetrovsk, Zakarpattia, and Odesa regions, as well as in the Autonomous Republic of Crimea.

Today, more than 100 public organizations of the German minority operate in Ukraine, united under the Council of Germans of Ukraine.

In more than 50 localities, German cultural centers function as meeting places where the German language and history are taught. These centers also host classes in decorative arts and crafts, theater, folk dance, and choral singing. Particularly well developed are support programs for the elderly and for youth.

Водолікарня доктора Кенігсберга
Миколаїв
Фото: © Герман Крігер

Heilanstalt des Doktors Königsberg
Mykolaïw
Foto: © Herman Krieger

Dr. Königsberg's Hydropathic Hospital
Mykolaiv
Photo: © Herman Krieger

Маріїнська жіноча гімназія
Миколаїв
Фото: © Герман Крігер

Marienmädchengymnasium
Mykolajiw
Foto: © Herman Krieger

Mariinsky Girls' Gymnasium
Mykolaiv
Photo: © Herman Krieger

Будинок Францових
Миколаїв
Фото: © Герман Крігер

Haus der Franzow-Familie
Mykolaïw
Foto: © Herman Krieger

House of the Franzov Family
Mykolaiv
Photo: © Herman Krieger

Приватна колекція родини
Шардт з Миколаєва

Private Sammlung der Familie
Schardt aus Mykolajiw

Private collection of the
Schardt family from Mykolaiv

Лютеранська церква Христа Спасителя
 Миколаїв
 Фото: © Герман Крігер

Lutherische Erlöserkirche
 Mykolaiv
 Foto: © Herman Krieger

Lutheran Church of Christ the Savior
 Mykolaiv
 Photo: © Herman Krieger

Віртуальний музей німців Причорномор'я – це проєкт з оцифрування пам'яток матеріальної та духовної спадщини німців Причорномор'я, що розповідають широкому загалу про етнічну історію на території Причорноморського регіону.

Проєкт є спробою стисло показати історію, культуру та внесок німецької національної меншини регіону у розвиток України.

Das Virtuelle Museum der Schwarzmeerdeutschen ist ein Projekt zur Digitalisierung des materiellen und immateriellen Kulturerbes der Schwarzmeerdeutschen. Es macht einer breiten Öffentlichkeit die ethnische Geschichte dieser Gemeinschaft im Schwarzmeerraum zugänglich.

Das Projekt ist ein Versuch, die Geschichte, Kultur und den Beitrag der deutschen Minderheit der Region zur Entwicklung der Ukraine in kompakter Form zu präsentieren.

The Virtual Museum of the Black Sea Germans is a project dedicated to digitizing the tangible and intangible heritage of the Black Sea Germans. It introduces the broader public to the ethnic history of this community in the Black Sea region.

The project aims to concisely present the history, culture, and contribution of the region's German minority to the development of Ukraine.

Парафія Святого Йосифа
 Миколаїв
Фото: © Герман Крігер

Pfarrei St. Josef
 Mykolajiw
Foto: © Herman Krieger

Parish of St. Joseph
 Mykolaiv
Photo: © Herman Krieger

ГРОСЛІБЕНТАЛЬ

нині – Великодолинське

GROßLIEBENTAL

heute – Welykodolynske

GROSSLIEBENTAL

now – Velykodolynske

Старий будинок. 1803 р.
Великодолинське (Гросслібенталь).
Одеська область
Фото: Дмитро Колосов

Das alte Haus. 1803
Welykodolynske (Großliebental).
Gebiet Odesa
Foto: © Dmytro Kolosov

The Old House. 1803
Velykodolynske (Grossliebental),
Odesa Region
Photo: © Dmytro Kolosov

ГЮЛЬДЕНДОРФ

нині – Красносілка

GÜLDENDORF

heute – Krasnosilka

GUELDENDORF

now – Krasnosilka

Кладовище
Красносілка (Гюльдендорф).
Одеська область
Фото: Дмитро Колосов

Friedhof
Krasnosilka (Güldendorf).
Gebiet Odesa
Foto: © Dmytro Kolosov

Cemetery
Krasnosilka (Gueldendorf),
Odesa Region
Photo: © Dmytro Kolosov

Музей «Степова Україна»
м. Одеса
Фото: Дмитро Колосов

Museum „Steppen-Ukraine“
Odesa
Foto: © Dmytro Kolosov

“Steppe Ukraine” Museum
Odesa
Photo: © Dmytro Kolosov

ЗЕЛЬЦ

нині – Лиманське

SELZ

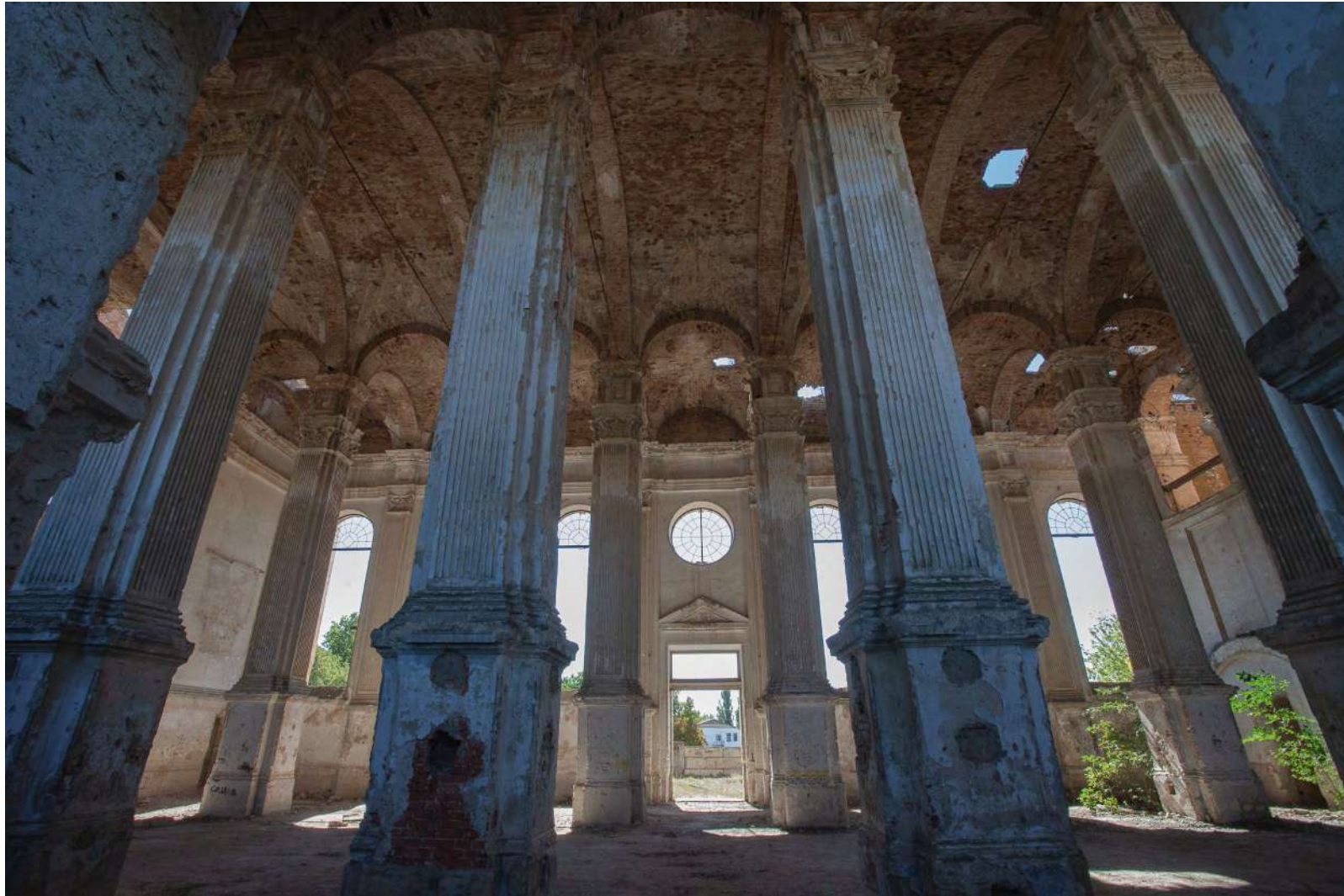
heute – Lymanske

SELZ

now – Lymanske

**Руїни собору
Успіння Пресвятої Богородиці**
Лиманське (Зельц). Одеська область
Фото: © Дмитро Колосов

**Ruinen der
Mariä-Himmelfahrt-Kathedrale**
Lymanske (Selz). Gebiet Odesa
Foto: © Dmytro Kolosov

**Ruins of the Cathedral
of the Assumption of the Blessed Virgin Mary**
Lymanske (Selz), Odesa Region
Photo: © Dmytro Kolosov

Лікарня
Лиманське (Зельц). Одеська область
Фото: © Дмитро Колосов

Krankenhaus
Lymanske (Selz). Gebiet Odesa
Foto: © Dmytro Kolosov

Hospital
Lymanske (Selz), Odesa Region
Photo: © Dmytro Kolosov

Школа
Лиманське (Зельц). Одеська область
Фото: © Дмитро Колосов

Schule
Lymanske (Selz). Gebiet Odesa
Foto: © Dmytro Kolosov

School
Lymanske (Selz), Odesa Region
Photo: © Dmytro Kolosov

КАНДЕЛЬ

колишнє Рибальське, нині – Лиманське

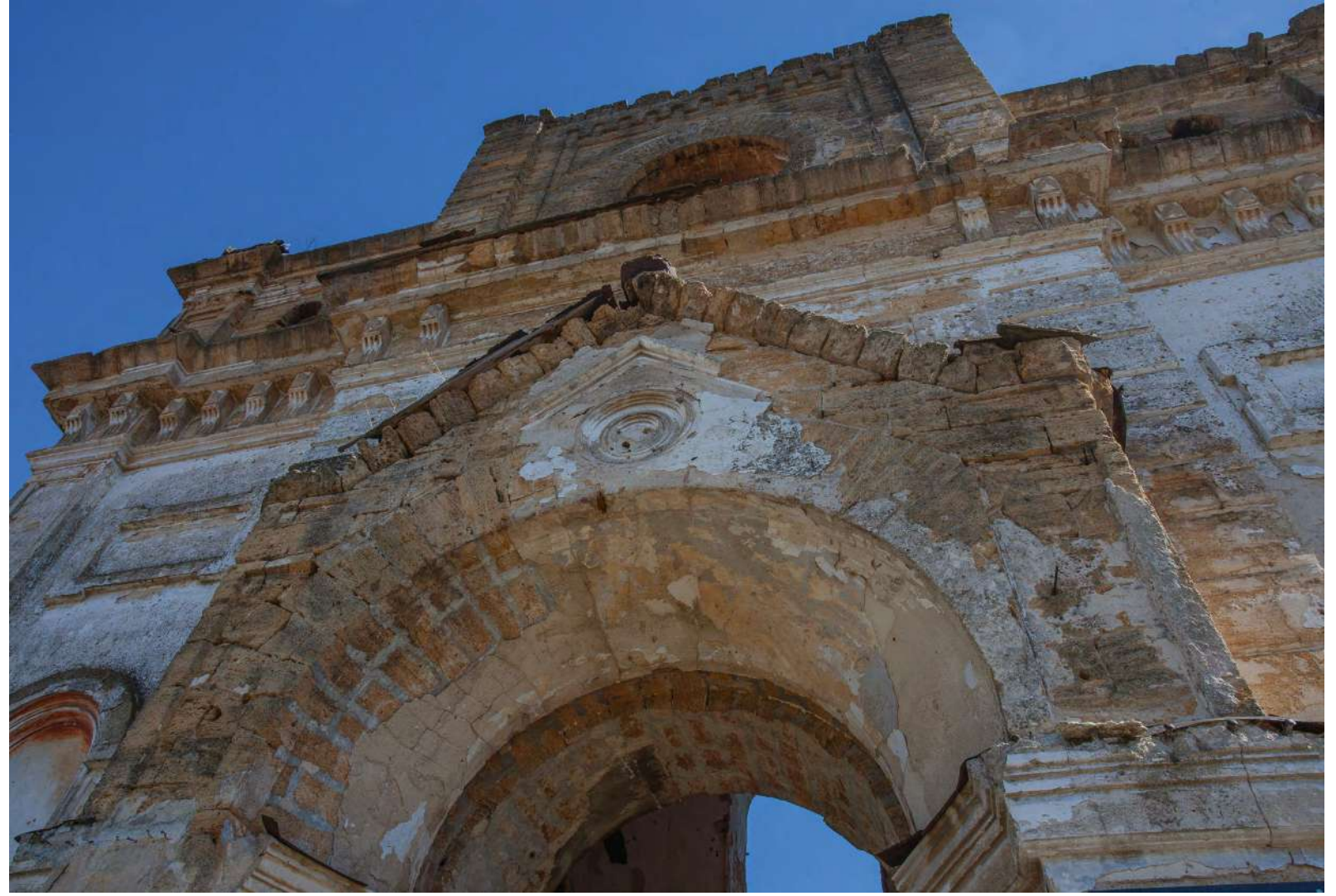
KANDEL

früher Rybalske, heute – Lymanske

KANDEL

formerly Rybalske, now – Lymanske

Лютеранська кірха

Лиманське (Кандель). Одеська область
 Фото: Дмитро Колосов

Lutherische Kirche

Lymanske (Kandel). Gebiet Odesa
 Foto: © Dmytro Kolosov

Lutheran Church

Lymanske (Kandel), Odesa Region
 Photo: © Dmytro Kolosov

Школа

Лиманське (Кандель). Одеська область
 Фото: Дмитро Колосов

Schule

Lymanske (Kandel). Gebiet Odesa
 Foto: © Dmytro Kolosov

School

Lymanske (Kandel), Odesa Region
 Photo: © Dmytro Kolosov

Колоністський будинок
Лиманське (Кандель).
Одеська область
Фото: Дмитро Колосов

Kolonistenhaus
Lymanske (Kandel).
Gebiet Odesa
Foto: © Dmytro Kolosov

Colonists' House
Lymanske (Kandel),
Odesa Region
Photo: © Dmytro Kolosov

Музей «Степова Україна»
м. Одеса
Фото: Дмитро Колосов

Museum „Steppen-Ukraine“
Odesa
Foto: © Dmytro Kolosov

“Steppe Ukraine” Museum
Odesa
Photo: © Dmytro Kolosov

КАРЛСРУЕ

нині — Степове

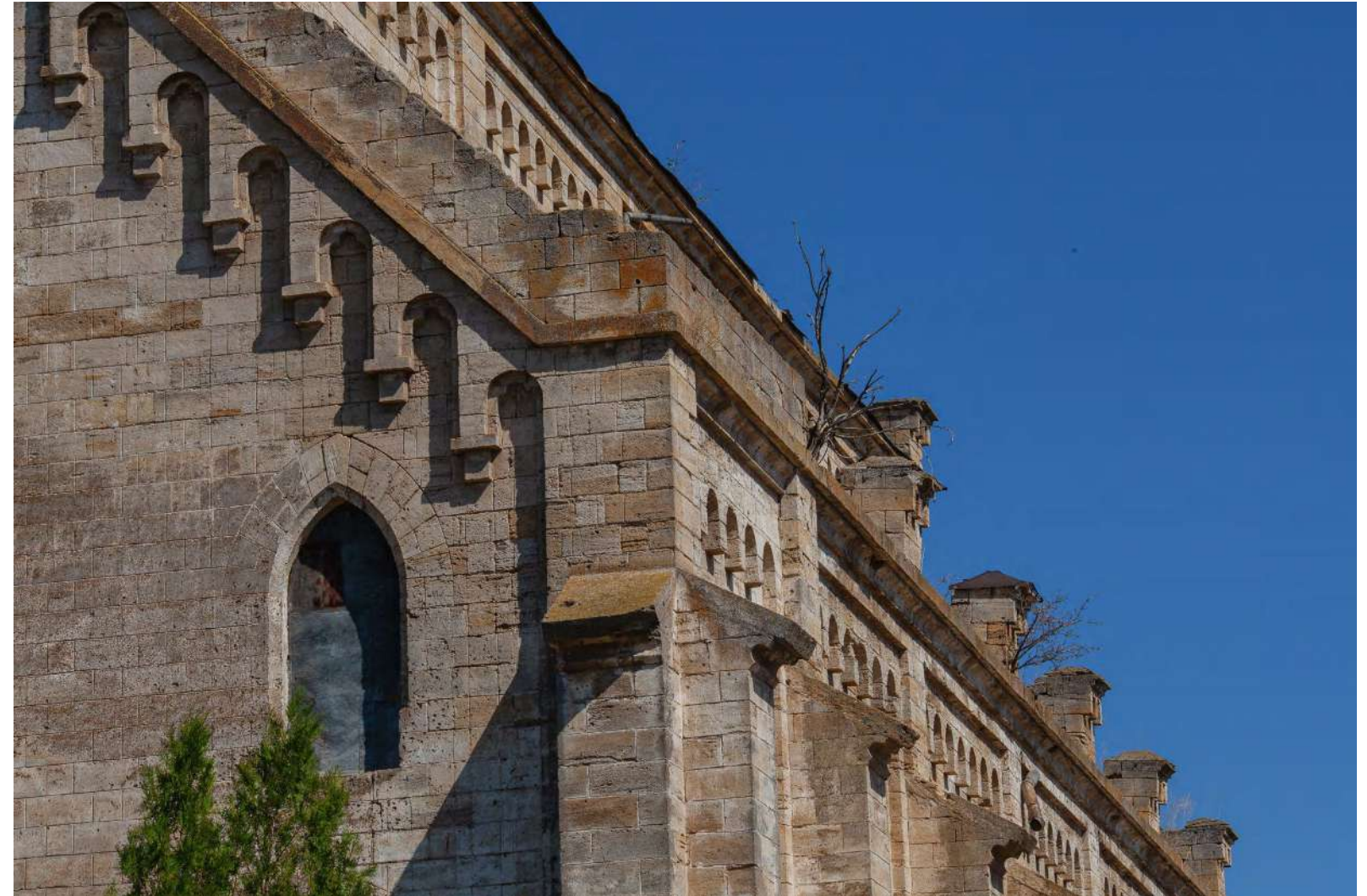
KARLSRUHE

heute – Stepowe

KARLSRUHE

now – Stepove

Католицька церква
 Степове (Карлсруе).
 Миколаївська область
 Фото: Дмитро Колосов

Katholische Kirche
 Stepowe (Karlsruhe).
 Gebiet Mykolajiw
 Foto: © Dmytro Kolosov

Catholic Church
 Stepowe (Karlsruhe),
 Mykolaiv Region
 Photo: © Dmytro Kolosov

КЛЯЙНЛІБЕНТАЛЬ

нині – Малодолинське

KLEINLIEBENTAL

heute – Malodolynske

KLEINLIEBENTAL

now – Malodolynske

Музей «Степова Україна»
м. Одеса
Фото: Дмитро Колосов

Museum „Steppen-Ukraine“
Odesa
Foto: © Dmytro Kolosov

“Steppe Ukraine” Museum
Odesa
Photo: © Dmytro Kolosov

Церква
Малодолинське (Кляйнлібенталь).
Одеська область
Фото: Дмитро Колосов

Kirche
Malodolynske (Kleinliebental).
Gebiet Odesa
Foto: © Dmytro Kolosov

Church
Malodolynske (Kleinliebental),
Odesa Region
Photo: © Dmytro Kolosov

ЛАНДАУ

нині – Широколанівка

LANDAU

heute – Schyrokolaniwka

LANDAU

now – Shyrokolanivka

Руїни центрального училища
Широколанівка (Ландау).
Миколаївська область
Фото: © Дмитро Колосов

Ruinen der Zentralschule
Schyrokolaniwka (Landau).
Gebiet Mykolajiw
Foto: © Dmytro Kolosov

Ruins of the Central School
Shyrokolanivka (Landau),
Mykolaiv Region
Photo: © Dmytro Kolosov

Лікарня
 Широколанівка (Ландау).
 Миколаївська область
 Фото: © Дмитро Колосов

Krankenhaus
 Schyrokolaniwka (Landau).
 Gebiet Mykolajiw
 Foto: © Dmytro Kolosov

Hospital
 Shyrokolanivka (Landau),
 Mykolaiv Region
 Photo: © Dmytro Kolosov

Театр
 Широколанівка (Ландау).
 Миколаївська область
 Фото: © Дмитро Колосов

Theater
 Schyrokolaniwka (Landau).
 Gebiet Mykolajiw
 Foto: © Dmytro Kolosov

Theatre
 Shyrokolanivka (Landau),
 Mykolaiv Region
 Photo: © Dmytro Kolosov

ЛІХТЕНТАЛЬ

нині — Світлодолинське

LICHTENTAL

heute – Switlodolynske

LICHTENTAL

now – Svitlodolynske

Лютеранська кірха

Світлодолинське (Ліхтенталь). Одеська область

Фото: Дмитро Колосов

Lutherische Kirche

Switlodolynske (Lichtental). Gebiet Odesa

Foto: © Dmytro Kolosov

Lutheran Church

Svitlodolynske (Lichtental), Odesa Region

Photo: © Dmytro Kolosov

Школа
Світлодолинське (Ліхтенталь)
Одеська область
Фото: Дмитро Колосов

Schule
Switlodolynske (Lichtental).
Gebiet Odesa
Foto: © Dmytro Kolosov

School
Svitlodolynske (Lichtental),
Odesa Region
Photo: © Dmytro Kolosov

Арка на в'їзді в Ліхтенталь
Світлодолинське.
Одеська область
Фото: Дмитро Колосов

Einfahrtsbogen
Switlodolynske (Lichtental).
Gebiet Odesa
Foto: © Dmytro Kolosov

Entrance Arch to Lichtental
Svitlodolynske.
Odesa Region
Photo: © Dmytro Kolosov

МАНГЕЙМ

нині — Кам’янка

MANNHEIM

heute – Kamjanka

MANNHEIM

now – Kamianka

Рuinи школи
Кам’янка (Мангейм).
Одеська область
Фото: © Дмитро Колосов

Ruinen der Schule
Kamjanka (Mannheim),
Gebiet Odesa
Foto: © Dmytro Kolosov

Ruins of the School
Kamianka (Mannheim),
Odesa Region
Photo: © Dmytro Kolosov

Костел Різдва Пресвятої Діви Марії
 Кам'янка (Мангейм). Одеська область
Фото: © Дмитро Колосов

Mariä-Geburt-Kathedrale
 Kamjanka (Mannheim), Gebiet Odesa
Foto: © Dmytro Kolosov

Church of the Nativity of the Blessed Virgin Mary
 Kamianka (Mannheim), Odesa Region
Photo: © Dmytro Kolosov

Колоністський будинок
 Кам'янка (Мангейм).
 Одеська область
Фото: © Дмитро Колосов

Kolonistenhaus
 Kamjanka (Mannheim),
 Gebiet Odesa
Foto: © Dmytro Kolosov

Colonists' House
 Kamianka (Mannheim),
 Odesa Region
Photo: © Dmytro Kolosov

Громадська будівля
 Кам'янка (Мангейм).
 Одеська область
Фото: © Дмитро Колосов

Öffentliches Gebäude
 Kamjanka (Mannheim),
 Gebiet Odesa
Foto: © Dmytro Kolosov

Public Building
 Kamianka (Mannheim),
 Odesa Region
Photo: © Dmytro Kolosov

**Будинок і садиба
найманого працівника**
Кам'янка (Мангейм).
Одеська область
Фото: © Дмитро Колосов

**Haus und Gehöft
eines Lohnarbeiters**
Kamjanka (Mannheim),
Gebiet Odesa
Foto: © Dmytro Kolosov

**House and Farmstead
of a Hired Worker**
Kamianka (Mannheim),
Odesa Region
Photo: © Dmytro Kolosov

НОЙБУРГ

нині — Новоградківка

NEUBURG

heute – Nowohradkiwka

NEUBURG

now – Novogradkivka

Колоністський будинок
 Новоградківка (Нойбург).
 Одеська область
 Фото: © Дмитро Колосов

Kolonistenhaus
 Nowohradkiwka (Neuburg).
 Gebiet Odesa
 Foto: © Dmytro Kolosov

Colonists' House
 Novogradkivka (Neuburg),
 Odesa Region
 Photo: © Dmytro Kolosov

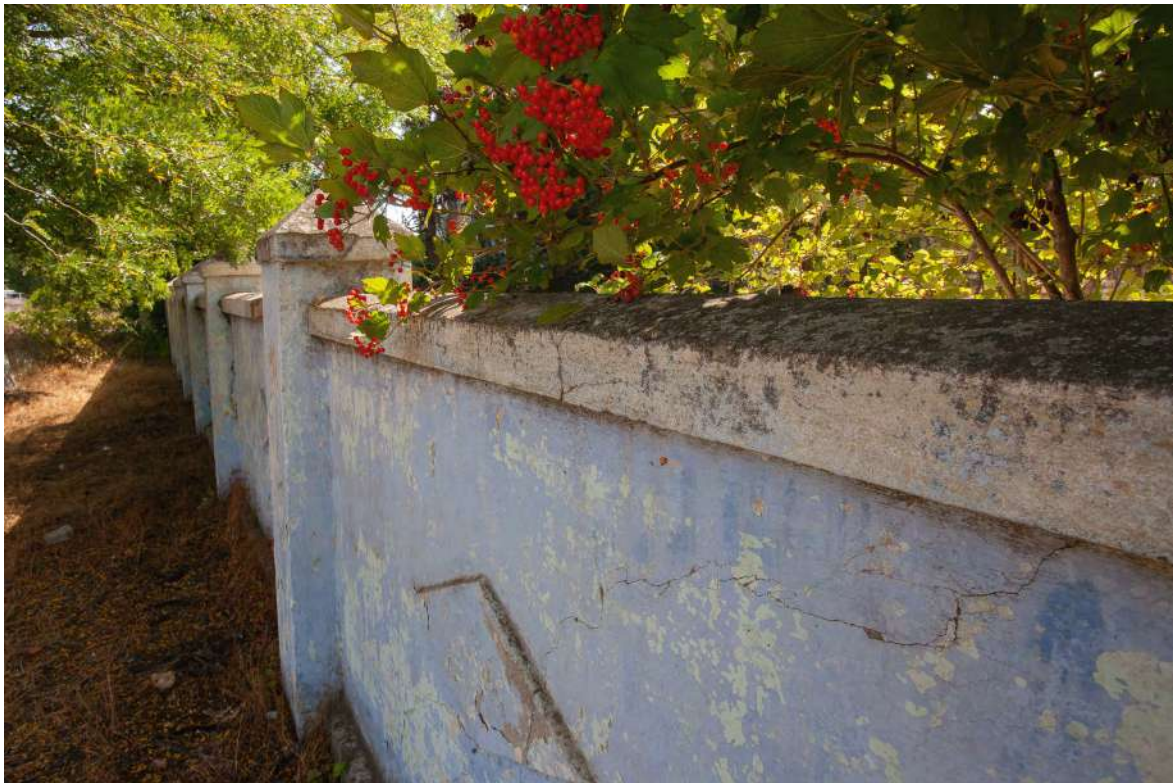

Руїни лютеранської кірхи
 Новоградківка (Нойбург).
 Одеська область
Фото: © Дмитро Колосов

Ruinen der lutherischen Kirche
 Nowohradkiwka (Neuburg).
 Gebiet Odesa
Foto: © Dmytro Kolosov

Ruins of the Lutheran Church
 Novogradkivka (Neuburg),
 Odesa Region
Photo: © Dmytro Kolosov

Церковно-парафіяльна школа
 Новоградківка (Нойбург). Одеська область
 Фото: © Дмитро Колосов

Kirchen- und Pfarrschule
 Nowohradkiwka (Neuburg). Gebiet Odesa
 Foto: © Dmytro Kolosov

Parochial School
 Novogradkivka (Neuburg), Odesa Region
 Photo: © Dmytro Kolosov

CAPATA

SARATA

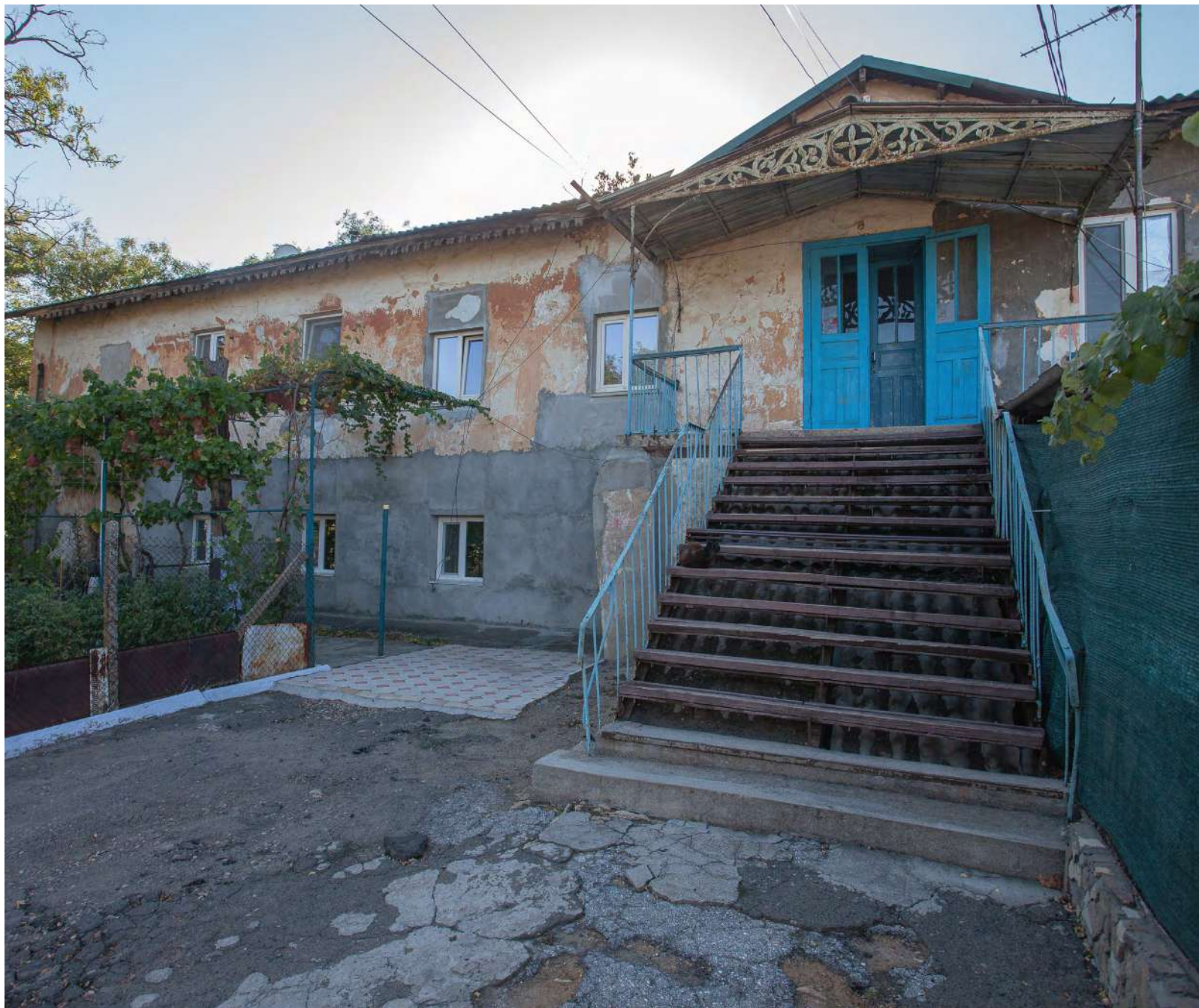
SARATA

Фрагмент фасаду школи
Сарата. Одеська область
Фото: Дмитро Колосов

Fragment der Fassade der Schule
Sarata. Gebiet Odesa
Foto: © Dmytro Kolosov

Fragment of the School Facade
Sarata, Odesa Region
Photo: © Dmytro Kolosov

Олександрівський притулок
 Сарата. Одеська область
 Фото: Дмитро Колосов

Alexander-Asyl
 Sarata. Gebiet Odesa
 Foto: © Dmytro Kolosov

Alexander Asylum
 Sarata, Odesa Region
 Photo: © Dmytro Kolosov

Колоністський будинок
Сарата. Одеська область
Фото: Дмитро Колосов

Kolonistenhaus
Sarata. Gebiet Odesa
Foto: © Dmytro Kolosov

Colonists' House
Sarata, Odesa Region
Photo: © Dmytro Kolosov

Церква

Сарата. Одеська область
Фото: Дмитро Колосов

Kirche

Sarata. Gebiet Odesa
Foto: © Dmytro Kolosov

Church

Sarata, Odesa Region
Photo: © Dmytro Kolosov

**Пам'ятники із втраченого
німецького кладовища**
Sarata. Одеська область
Фото: Дмитро Колосов

**Denkmäler vom ehemaligen
deutschen Friedhof**
Sarata. Gebiet Odesa
Foto: © Dmytro Kolosov

**Monuments from the Former
German Cemetery**
Sarata, Odesa Region
Photo: © Dmytro Kolosov

Будинок окружного управління

Сарата. Одеська область

Фото: Дмитро Колосов

Haus des Kreisamtes

Sarata. Gebiet Odesa

Foto: © Dmytro Kolosov

District Administration Building

Sarata, Odesa Region

Photo: © Dmytro Kolosov

Музей «Саратське селище»
Сарата. Одеська область
Фото: Дмитро Колосов

Museum „Saratske Selyschtsche“
Sarata. Gebiet Odesa
Foto: © Dmytro Kolosov

“Saratske Selyshche” Museum
Sarata, Odesa Region
Photo: © Dmytro Kolosov

Пам'ятник засновнику Сарати
Сарата. Одеська область
Фото: Дмитро Колосов

Denkmal für den Gründer von Sarata
Sarata. Gebiet Odesa
Foto: © Dmytro Kolosov

Monument to the Founder of Sarata
Sarata, Odesa Region
Photo: © Dmytro Kolosov

ФРЕЙДЕНТАЛЬ

нині – Мирне

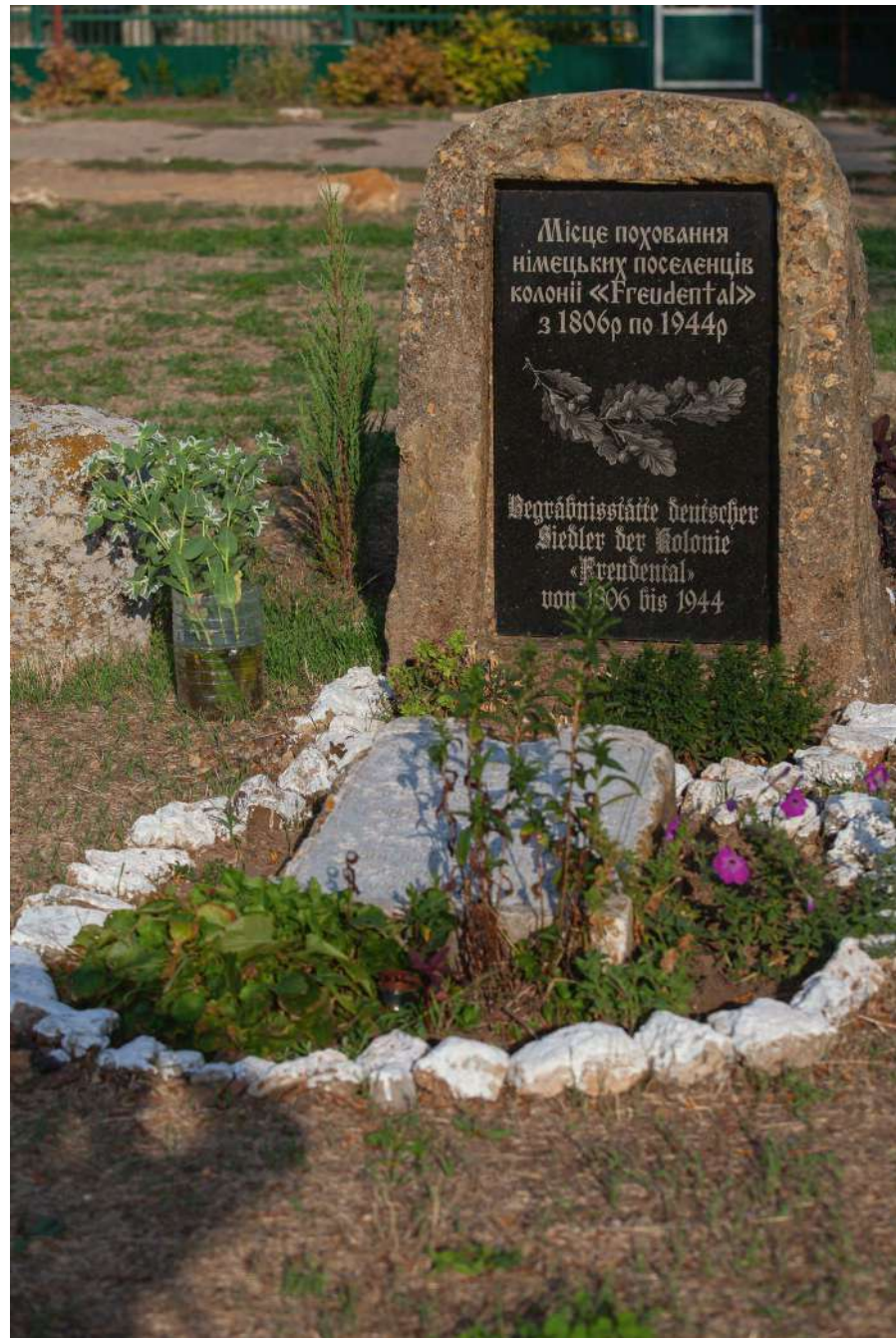
FREUDENTAL

heute – Myrne

FREUDENTAL

now – Myrne

Кладовище
Мирне (Фрейденталь).
Одеська область
Фото: Дмитро Колосов

Friedhof
Myrne (Freudental).
Gebiet Odesa
Foto: © Dmytro Kolosov

Cemetery
Myrne (Freudental),
Odesa Region
Photo: © Dmytro Kolosov

**Пам'ятник засновникам
Фрейденталья**
Мирне (Фрейденталь).
Одеська область
Фото: Дмитро Колосов

**Denkmal für die Gründer
von Freudental**
Myrne (Freudental).
Gebiet Odesa
Foto: © Dmytro Kolosov

**Monument to the Founders
of Freudental**
Myrne (Freudental).
Odesa Region
Photo: © Dmytro Kolosov

Документальний фільм «Німці Причорномор'я: Люди. Культурна спадщина. Майбутнє»

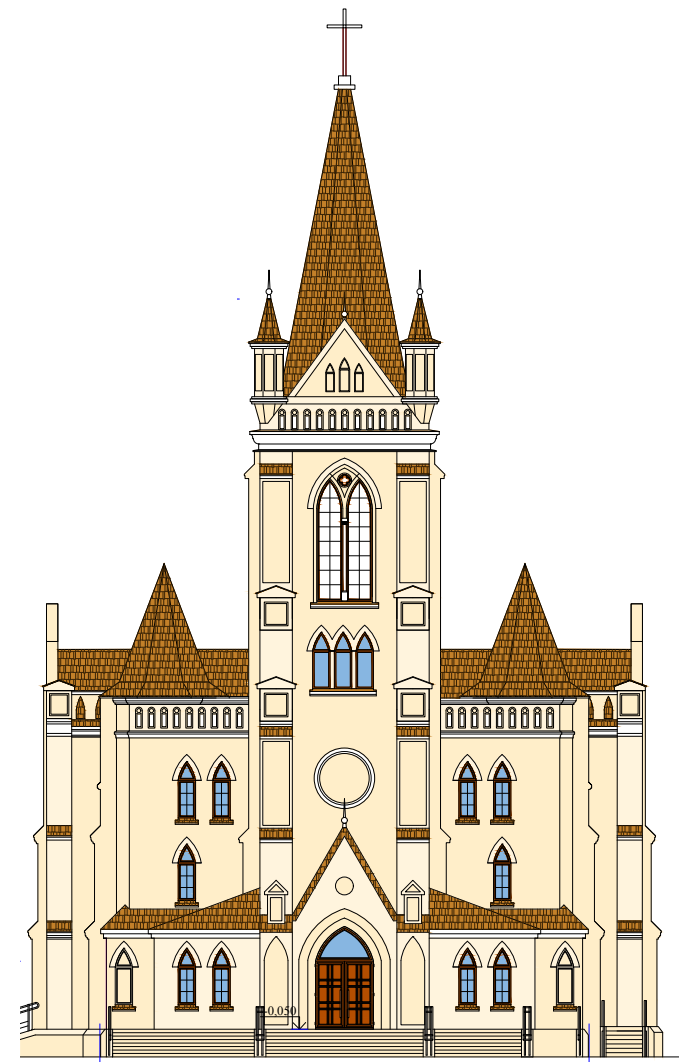
Фільм об'єднує унікальні кадри експедицій 2025 року - зйомки історичних поселень, об'єктів культурної спадщини, зустрічі з носіями пам'яті та живі свідчення про минуле і сучасність німців Причорномор'я.

Dokumentarfilm „Schwarzmeerdeutsche: Menschen. Kulturerbe. Zukunft“

Der Film vereint einzigartige Aufnahmen der Expeditionen 2025 – Drehaufnahmen historischer Siedlungen, Kulturdenkmäler, Begegnungen mit Erinnerungszeugen sowie lebendige Zeugnisse über Vergangenheit und Gegenwart der Schwarzmeerdeutschen.

Documentary Film “The Black Sea Germans: People. Cultural Heritage. Future”

The film features unique footage from the 2025 expeditions, including filming in historic settlements, visits to cultural heritage sites, meetings with custodians of memory, and powerful testimonies about the past and present of the Black Sea Germans.

Німецька Євангелічно-Лютеранська Церква України розпочала роботи з реконструкції історичної кірхи у селі Новоградківка (в минулому — Нойбург). Будівля, що багато десятиліть перебувала в аварійному стані, буде відновлена за історичними кресленнями фасаду. Початок основних робіт заплановано на весну 2026 року.

Запрошуємо всіх, кому небайдуже збереження духовної та культурної спадщини німців Причорномор'я, долучитися до відродження цієї святині.

Die Deutsche Evangelisch-Lutherische Kirche der Ukraine (DELKU) arbeitet derzeit am Wiederaufbau der historischen Kirche im Dorf Nowohradkiwka (früher Neuburg). Das seit Jahrzehnten verfallene Gebäude wird nach den originalen historischen Plänen der Fassade restauriert. Der Baubeginn ist für Frühjahr 2026 vorgesehen.

Wir laden alle ein, denen der Erhalt des geistigen und kulturellen Erbes der Schwarzmeerdeutschen am Herzen liegt, sich an der Wiederherstellung dieser einzigartigen Kulturerbestätte zu beteiligen.

The German Evangelical Lutheran Church of Ukraine has begun work on the reconstruction of the historic church in the village of Novogradkivka (formerly Neuburg). The building, which had been in a state of disrepair for many decades, will be restored according to historical facade drawings. The start of the main construction works is planned for spring 2026.

We invite all those who care about preserving the spiritual and cultural heritage of the Black Sea Germans to take part in the revival of this sacred site.

www.schwarzmeerdeutsche.in.ua

